

การเขียนสรุปการใช้ประโยชน์จากงานวิจัย (Research Exploitation : RE)

RE คืออะไร ทำไมต้องเขียน

RE ย่อมาจาก **Research Exploitation** หมายถึง การใช้ประโยชน์จากงานวิจัย ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเขียนเพื่อสื่อให้สาธารณชนทราบและเข้าใจว่าการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นก่อให้เกิดประโยชน์กับใครบ้าง ที่ไหน อย่างไร เมื่อไหร่ หรืองานวิจัยถูกนำไปใช้ประโยชน์อย่างไรบ้าง และถือเป็นตัวชี้วัดสำคัญถึงผลการดำเนินงานว่าสอดคล้องตามแนวคิดงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่มุ่งเน้นให้ผู้วิจัยหรือชุมชนได้รับประโยชน์จากงานวิจัยโดยตรงหรือไม่อย่างไร (พร้อมรายงานต่อแหล่งสนับสนุนทุนวิจัย)

โครงการแบบไหนที่สามารถนำมาเขียน RE ได้

สืบเนื่องจากแนวคิด "งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น" (Community-Based Research) ที่มุ่งเน้นให้ "คน" ในที่ชุมชนเข้าร่วมกระบวนการคิด การตั้งคำถาม วางแผน และทำวิจัยเพื่อหาคำตอบอย่างเป็นระบบ และเรียนรู้จากการทำงานวิจัยเชิงปฏิบัติการจริง (Action Research) เพื่อแก้ปัญหาของตัวเอง โดยมีกระบวนการทำงานอย่างเป็นเหตุเป็นผล และมีผลลัพธ์ที่คาดหวัง ดังนี้

1. ชุมชนสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง พึ่งพาตนเองได้โดยอาศัยการตัดสินใจผ่านข้อมูลและความรู้ที่ได้จากการศึกษา
2. เกิดความรู้ในท้องถิ่นและเป็นประโยชน์กับท้องถิ่นโดยตรง
3. เกิดกระบวนการเรียนรู้โดยคนท้องถิ่นเอง ทำให้คนท้องถิ่น "เก่ง" ขึ้น และดำเนินงานในเรื่องอื่นได้ดีขึ้น
4. เกิดกลไกการจัดการหรือองค์กรภายในชุมชนที่จะดำเนินงานต่อไป ทั้งการหนุนเสริมให้องค์กรที่มีอยู่ให้ทำงานได้ดีขึ้นหรือการสร้างกลไกใหม่ในชุมชน

โครงการวิจัยที่สามารถนำมาเขียน RE ได้จะต้องเห็นรูปธรรมการใช้ประโยชน์อย่างชัดเจน ดังนี้

1. มีกระบวนการวิจัยและ output ของโครงการวิจัยที่เกิดประโยชน์กับชุมชนอย่างชัดเจน เช่น กระบวนการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นและนำเข้าสู่กระบวนการเรียนการสอน
2. มีผลกระทบชัดเจน (Impact - ผลที่ไม่ได้คาดหวังตาม output โครงการ) นั่นคือ เกิดความเปลี่ยนแปลงที่เป็นรูปธรรมในชุมชน เช่น
 - หน่วยงานต่าง ๆ ให้การตอบรับงานวิจัยหรือเกิดการเปลี่ยนแปลงแนวคิด เช่น อบต. ปรับเปลี่ยนแนวคิดการทำงานเป็นแบบมีส่วนร่วมมากขึ้น ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งการให้ดำเนินตามแผนการจัดการของชุมชน อบจ.ให้การสนับสนุนงบประมาณทดลองประตูน้ำในแบบชาวบ้าน 2 ประตู
 - การเป็นแหล่งศึกษาดูงาน

- การได้รับรางวัลต่าง ๆ
- เกิดการเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบที่นำไปสู่การแก้ปัญหา

เกิดที่มวิจัยและเพื่อนร่วมกระบวนการเกิดการเรียนรู้ มีศักยภาพเพิ่มขึ้น เช่น การจดบันทึกได้ดี นำเสนอผลงานวิจัยในที่สาธารณะได้ดี มีการใช้กระบวนการวิจัยในการแก้ปัญหาอื่น ๆ ที่วิจัยเป็นวิทยากรทั้งภายในและนอกพื้นที่

เสริมสร้างกลไกการแก้ปัญหาเดิมในชุมชนหรือเกิดกลไกใหม่ที่จะสานต่อ เช่น คณะกรรมการกลุ่ม ออมทรัพย์ปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานให้เป็นระบบและรับฟังความเห็นของสมาชิกมากขึ้น

3. เกิดการขยายผล เช่น มีชุมชนอื่นมานำรูปแบบไปใช้ สื่อมวลชนเข้าไปช่วยเผยแพร่ ผลการดำเนินงานสู่สาธารณะ
4. เกิดการต่อยอด คือ เกิดโจทย์วิจัยใหม่ที่ยากขึ้นหรือใหญ่ขึ้นในพื้นที่เดิม

จะเขียน RE ได้เมื่อไหร่

ทุกโครงการที่เห็นการใช้ประโยชน์ดังกล่าวอย่างชัดเจน ในโครงการหนึ่ง ๆ สามารถนำมาเขียน RE ก็ครั้งก็ได้ เมื่อเห็นการใช้ประโยชน์เกิดขึ้นทั้งในระหว่างการทำงานหรือโครงการสิ้นสุดแล้ว

แนวทางการเขียน RE

ลักษณะการเขียน RE จะเป็นแบบบทความโดยทั่วไป แต่มุ่งเน้นความกระชับและความน่าสนใจเพื่อสื่อให้ผู้อ่านทราบถึงผลของการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยเป็นสำคัญ จึงไม่ควรจะยาวเกินไปนัก โดยปกติเขียนประมาณ 5 - 15 บรรทัด และให้เห็นองค์ประกอบหลักต่อไปนี้

1. ความเป็นมาของโครงการเป็นอย่างไร ระบุชื่อโครงการ หัวหน้าโครงการ และเหตุที่ทำให้โครงการ
2. กระบวนการที่นำไปสู่ output ของโครงการวิจัยเป็นอย่างไร ที่เชื่อมโยงไปสู่การใช้ประโยชน์
3. มีการใช้ประโยชน์อย่างไร โดยใคร ที่ไหน เมื่อไหร่

เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะดังกล่าว มีข้อเสนอแนะในการเขียน ดังนี้

1. ก่อนการเขียน RE ควรระลึกถึงวัตถุประสงค์ในการเขียนและคำนึงถึงผู้อ่านเป็นหลัก
2. การเริ่มต้นเขียน ควรมุ่งไปที่การลำดับหัวเรื่อง การนำเสนออย่างต่อเนื่องเป็นระเบียบมากกว่ากฎเกณฑ์ทางภาษาและหลักไวยากรณ์ เพื่อช่วยให้ผู้อ่านทำความเข้าใจกับเนื้อหาได้ดีขึ้นและไม่สับสน
3. แนวทางในการลำดับเรื่อง ควรเริ่มจากคำถามว่า ใคร อะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ ทำไม และอย่างไร เพื่อให้เห็นองค์ประกอบหลักดังกล่าว แล้วจึงนำมาพิจารณาเปรียบเทียบว่า

องค์ประกอบใดมีความโดดเด่นและน่าสนใจมากที่สุดในเรื่องนั้น ๆ ก็อาจจะเริ่มต้นด้วย องค์ประกอบนั้นก่อน แล้วไล่ลำดับองค์ประกอบอื่น ๆ ตามมา ดังนั้น สไตลการเขียน RE อย่างหนึ่งก็คือ การเขียนสลับองค์ประกอบต่าง ๆ กัน

4. การตั้งชื่อเรื่อง ควรเน้นที่ประเด็นการนำไปใช้ประโยชน์ ไม่ได้ตั้งชื่อตามโครงการวิจัย และควรมีความสอดคล้องกับเนื้อหาที่ตามมา รวมทั้งควรมีสีสันเพียงพอที่จะดึงดูดความสนใจของผู้อ่านได้ตั้งแต่แรก
5. ความยาวของ RE ขึ้นอยู่กับขึ้นอยู่กับรายละเอียดของเรื่องที่ต้องการนำเสนอ อย่างไรก็ตามไม่ควรยาวมากจนกลายเป็นเยิ่นเย้อ โดยทั่วไปควรอยู่ที่ประมาณ 5 - 15 บรรทัด
6. ควรใส่ "ข้อมูล" ที่น่าเชื่อถือ ถูกต้อง เพื่อเพิ่มน้ำหนักให้กับงานเขียน
7. ควรใช้ภาษาเรียบง่าย สั้น กระชับ พยายามเขียนเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย
8. ควรหลีกเลี่ยงภาษาวิชาการในการนำเสนอ ถ้าในกรณีที่เป็นคำเฉพาะ ควรให้คำอธิบายกำกับสั้น ๆ ที่ง่ายต่อความเข้าใจ
9. ย่อหน้าแรกของ RE ไม่แนะนำให้เริ่มต้นด้วยคำกริยาหรือคำขยาย ควรเป็นประโยคสมบูรณ์
10. การสะกดคำ โดยเฉพาะคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ ถ้าไม่แน่ใจให้ตรวจสอบจากพจนานุกรมทุกครั้ง
11. การใช้คำย่อ ควรเขียนคำเต็มกำกับในการเขียนถึงครั้งแรก และสามารถเขียนเฉพาะคำย่อได้ในครั้งต่อ ๆ ไป
12. ถ้ามีรูปประกอบที่ดีและเหมาะสมก็ควรใส่ด้วย
13. ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การประชุม ควรระบุจำนวนผู้เข้าร่วมด้วย
14. ควรติดตามโครงการที่รับผิดชอบอย่างสม่ำเสมอว่ามีความเคลื่อนไหวอย่างไรบ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการที่เสร็จสิ้นลงแล้วหรือโครงการที่ทราบแน่ชัดว่าจะมีการทำกิจกรรมใด ๆ เกิดขึ้นในช่วงหนึ่งช่วงใด เช่น มีการนำเสนอให้หน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ พิจารณา ทั้งนี้เพื่อติดตามการนำไปใช้ประโยชน์และผลกระทบที่เกิดขึ้น และนำมาเสนอในรูปแบบของ RE ต่อไป โดยอาจบันทึกเดือนไว้ที่ปฏิทินในช่วงเดือนที่คาดว่าจะมีความเคลื่อนไหวของโครงการนั้น ๆ

ประเภทของ RE

1. **การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์**
ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สังคม การพัฒนา สิ่งแวดล้อม ชุมชนอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การศึกษา เกษตรกรรม คุณภาพชีวิต
2. **การใช้ประโยชน์ในเชิงนโยบาย**
ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สังคม การพัฒนา สิ่งแวดล้อม ชุมชนอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การศึกษา เกษตรกรรม คุณภาพชีวิต
3. **การใช้ประโยชน์ในเชิงวิชาการ**
ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สังคม การพัฒนา สิ่งแวดล้อม ชุมชนอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การศึกษา เกษตรกรรม คุณภาพชีวิต
4. **การใช้ประโยชน์ในเชิงพื้นที่**

ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สังคม การพัฒนา สิ่งแวดล้อม ชุมชนอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การศึกษา เกษตรกรรม คุณภาพชีวิต

5. การใช้ประโยชน์ในเชิงสาธารณะ

ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สังคม การพัฒนา สิ่งแวดล้อม ชุมชนอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การศึกษา เกษตรกรรม คุณภาพชีวิต

ลักษณะที่พบบ่อย ๆ ในงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น คือ การใช้ประโยชน์ในเชิงพื้นที่และสาธารณะ สำหรับประเภทของ RE อาจปรับเปลี่ยนได้หรือมีนอกเหนือจากนี้ ขึ้นกับลักษณะการใช้ประโยชน์ที่เป็นจริงในพื้นที่

(ตัวอย่าง การเขียนสรุปการใช้ประโยชน์จากงานวิจัย)

โครงการวิจัย เรื่อง “การจัดการตลาดผักปลอดสารพิษที่เหมาะสมและเป็นธรรม
ในช่วงการปรับเปลี่ยนระบบการผลิตสู่เกษตรกรรมยั่งยืน เครือข่ายเกษตรกรรม
ทางเลือก อ.ขุนยวม จ.แม่ฮ่องสอน”

เกษตรกรมีช่องทางตลาดที่หลากหลาย
(การใช้ประโยชน์เชิงสาธารณะ ด้านเศรษฐกิจ)

ดูที่ ประเภทของ RE หน้า 4

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เพื่อหาแนวทางการจัดการตลาดผักปลอดสารพิษร่วมกันของเกษตรกร
ในเครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก อ.ขุนยวม จ.แม่ฮ่องสอน ในช่วงเวลาปีเศษนั้น เกษตรกรใน
เครือข่ายได้ทางเลือกในการทำตลาดถึง 3 รูปแบบ 4 ระดับด้วยกัน ซึ่งเกิดจากการศึกษารูปแบบตลาด
ทดลองทำและสรุปผลร่วมกัน ตลาดทั้ง 3 รูปแบบ ได้แก่ (1) ตลาดนัด ซึ่งพบว่าเป็นทางออก ที่ดีใน
การจัดการผลผลิตที่รวดเร็ว มีทั้งหมดเดือนละ 14 นัด ทั้งในพื้นที่ อ.ขุนยวม 8 นัด และ อ.
เมือง 6 นัด (2) ตลาดขายส่ง ซึ่งเป็นการขายผลผลิตให้แก่คนนอก จ.แม่ฮ่องสอน ทั้งที่กรุงเทพฯ ผ่าน
บริษัท Organic Park และขายส่งให้แก่ คลังเกษตรอินทรีย์ ที่ จ.เชียงใหม่ และ (3) ตลาดขายตรงใน
ชุมชน แบบตามสั่งแล้วไปตัดออกจากแปลง ซึ่งเป็นการเอื้อโอกาสให้คนในชุมชนเข้าถึงผลผลิตปลอด
สารพิษ

การตลาดดังกล่าวมี 4 ระดับ คือ ระดับชุมชน ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับนอก
จังหวัด ในระยะเวลาประมาณ 6 เดือนของการจัดการตลาดร่วมกันนั้น ส่งผลให้เกษตรกรที่เข้าร่วม
โครงการในระดับเข้มข้นประมาณ 10 คนสามารถสร้างรายได้จากการขายผลผลิตปลอดสารพิษ เกือบ
200,000 บาท ทำให้มีผู้ทางในการปลดปล่อยหนี้สินและพัฒนาฟาร์มของตนให้ดีขึ้น ที่สำคัญ กำลัง
จะได้บทสรุปร่วมกันในการจัดการตลาดที่เป็นธรรมของเครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก อ.ขุนยวม
จ.แม่ฮ่องสอน ในอนาคตอันใกล้

.....ลายเซ็น.....

(อรุณี เวียงแสง)

หัวหน้าโครงการวิจัย

...../...../.....

(ตัวอย่าง การเขียนสรุปการใช้ประโยชน์จากงานวิจัย)

โครงการวิจัย เรื่อง “การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนที่เอื้อต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และวัฒนธรรมชุมชนบ้านรักไทย (แม่่อ) ต.หมอกจำแป๋ อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน”

ร่วมแรงแข่งขัน ค้นหาแนวทางเสริมศักยภาพชุมชนเพื่อด้านการกลับมาของยาเสพติด
(การใช้ประโยชน์เชิงสาธารณะ ด้านการพัฒนา และด้านคุณภาพชีวิต)

โครงการวิจัย เรื่อง “เสริมสร้างศักยภาพชุมชนที่เอื้อต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรมชุมชนบ้านรักไทย (แม่่อ) ต.หมอกจำแป๋ อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน” มีคุณวาสนา แสงสว่าง และทีมวิจัยได้ร่วมกันค้นหารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวและวิธีการต่าง ๆ เพื่อช่วยในการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนบ้านรักไทยอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนหลังจากการทำสงครามกับยาเสพติดและมีการประกาศเป็นหมู่บ้านปลอดยาเสพติด จากการเก็บข้อมูลช่วงที่ 1 โดยวิธีแจกแบบสอบถามเพื่อสำรวจความคิดเห็นต่อสถานการณ์การท่องเที่ยวบ้านรักไทยและข้อเสนอแนะแนวทางในการจัดการท่องเที่ยว เมื่อทีมวิจัยทำการวิเคราะห์และประมวลผลการตอบแบบสอบถาม ผลปรากฏว่าชาวบ้านรักไทยมีความสนใจในเรื่องการฝึกอบรมด้านต่าง ๆ และการจัดตั้งกลุ่มอาชีพเพื่อสนับสนุนการจัดการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ซึ่งความคิดเห็นนี้ตรงกับวัตถุประสงค์ของโครงการ “การศึกษาการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการแก้ไขปัญหาเสพติด” มีคุณจิรัฐติกาล ศิลปสุวรรณ เป็นหัวหน้าโครงการ โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากศูนย์บำบัดรักษาเสพติด จ.แม่ฮ่องสอน ในระยะเวลาตั้งแต่ 1 ธ.ค. 47 - 30 ก.ย. 48 เพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการสร้างอาชีพเสริมตามการเสนอขอของชุมชนโดยใช้กระบวนการ PAR เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็งและห่างไกลจากยาเสพติดอย่างยั่งยืน จึงได้มีการประสานกิจกรรมและร่วมกันจัดกิจกรรมอบรมกลุ่มอาชีพ การเสริมความรู้ด้านทักษะชีวิต การจัดกิจกรรมนันทนาการด้านกีฬา และการแสวงหาเงินทุน เพื่อจัดตั้งกองทุนเพื่อให้ชาวบ้านเข้ามาบริหารในการกู้ยืมไปประกอบอาชีพที่เห็นว่าจะจะเป็นหนทางที่จะพัฒนาชุมชนให้เกิดการเรียนรู้ด้านการบริหารจัดการและสามารถช่วยเหลือตนเองได้อย่างยั่งยืนต่อไป

.....ลายเซ็น.....

(วาสนา แสงสว่าง)

หัวหน้าโครงการวิจัย

...../...../.....